

DIALÓGUS

**A Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának alumni kiadványa**

2018

Kemenes Béla professzor diplomája

Dr. Karsai Krisztina, Dr. Gál Andor,
Dr. Juhász Krisztina és Dr. Tamási Éva közreműködésével
szerkeszti: Dr. Balogh Elemér

Felelős kiadó: Dr. Balogh Elemér
az SZTE Állam- és Jogtudományi Karának dékánja

<http://www.juris.u-szeged.hu>

Műszaki szerkesztés: „Norma” Nyomdász Kft.
Hódmezővásárhely
Készült az Innovariant Nyomdaipari Kft.-ben

Tartalom

Köszöntő	3
Konferenciák	7
Jogi akadálymentesítés a visegrádi országok között	7
Az Összehasonlító Jogi Intézet aktivitása	10
Bűnügyi színes 2018	13
Nemzetközi kommunikáció és média konferencia Szegeden	17
A társasági jog múltja, jelene és jövője	18
Szküllá és Kharüdbisz között? Magánszféra vs. nyilvánosság az eljárásjogokban	20
Centenaria. Jogtörténeti konferencia a hosszú 19. századról	22
Modernitás és nemzetköziesedés az oktatásban, kutatásban. Az Üzleti Jogi Intézet 2018-ban	26
PhD	31
Da Lu	31
Deák Zoltán	32
Dúl János	34
Mészáros János	37
Molnár Erzsébet	38
Pétervári Máté	41
Pongó Tamás	44
Szakály Zsuzsa	48
Török Bernát	51
Waddah Salem Saleem Alrawashde	55
Habilitáció	56
Gyengéné Nagy Márta	56
Heka László	58
Gyémánt Richárd	62
Szemle	67
Könyvünnep és könyvbemutatók	67
„Az általam megkért hiteles tanúk előtt következő végső rendelkezésemet tészem...”	67
Dologi hitelbiztosíték az ügyleti gyakorlatban. Kauteláris praxis a preklasszikus és a klasszikus korszakban	70
Free Movement of Patients in the EU A Patient’s Perspective	75
Az Igazságügyi Minisztérium története. Fejezetek a polgári kor évtizedeiből (1867–1944) A pártirányítás évtizedei (1944–1990)	77
Emancipáció. Integráció vagy asszimiláció. Tanulmányok az emancipációs törvény 150. évfordulója alkalmából	80
Exkluzív	83
Statisztika – Demográfia – Jogi informatika, ’katonás’ rendben oktatva.	
Beszélgetés a 70 esztendőös Katona Tamás professzorral	83

Jogtörténeti kutatás Bolyai ösztöndíjasként. Beszélgetés Varga Norberttel, karunk tudományos dékánhelyettesével	93
Élmény	93
Washington D.C.	95
'Egy övezet, egy út' – Kapcsolatépítés Kínában	103
Kapcsolatfejlesztés Vietnámban	108
Erasmus-szal a szerelmesek városában	109
Indiánnyar Montpellierben	113
„Temesvárra ment pihenni”	116
Szakmai gyakorlaton Münchenben	119
15 hónap Párizsban	121
Egy félév Portsmouth-ban	123
Évfolyam-találkozók	128
Egy soron kívüli évfolyam-találkozóról...	128
Negyven éve végeztünk!	129
Mi vagyunk a '83-asok	131
Húsz éve végeztünk	131
Kultúra	133
A hagyományörző ügyvéd. Beszélgetés Vass Lászlóval	133
Alapítványi hírek	136
Könyvkiadás, ösztöndíjak	136
Élet a Karon	137
Acta est fabula. Alkotmánybíróági szimulációs verseny karunkon	137
Demokrácia és jog. Nemzetközi konferencia az EPLO, az NRTI és Europe Direct szervezésében	139
Kemenes Béla Szeminárium. Emlékezés Kemenes Béla professzor tiszteletére	141
Küzdelem a terrorizmus ellen	143
Élet a GDPR előtt és után	144
Határtalan politikatudomány. Politológiai konferencia és könyvbemutató	147
Ménesi bortúra	149
In Memoriam	151
Menyhárth Gáspár	151
Szandtner Pál	152
Ürmös Ferenc	158
Kovács László Imre	159
Nagy Tamás	161
Krónika	164
Kari Hírek	164
Kitüntetések	166
Diplomaosztó	167
Díszoklevelet kapott	168

Könyvünnep és könyvbemutatók

Karunk hagyományos, immár VIII. Könyvünnepét december 13-án tartottuk. A három, értékelő bemutatásra került monográfia mellett ez alkalommal is meghallgattuk a Wolters Kluwer kiadó képviselőjét. Az esztendő során azonban még további, szegedi vonatkozású kötet bemutatójára is sor került, melyek közül *Stipta István* és *Zima András* ismertetőjét adjuk közre.

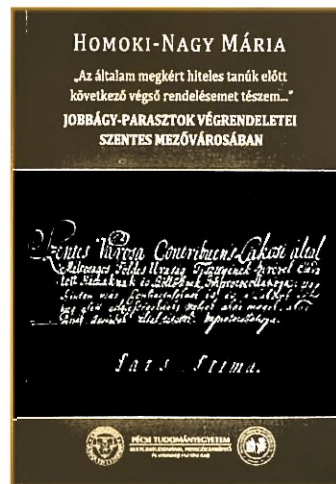
Homoki-Nagy Mária

„Az általam megkért hiteles tanúk előtt következő végső rendeletemet tészem...”

Jobbágy-parasztok végrendeletei Szentés mezővárosában

A Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport a tudományközi kutatások folytatására 2011. október 5-én alakult, alapítói között a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és Jogi történeti Tanszékével.¹ A kutatócsoport tagjai a jogi kultúrtörténet, a jogi néprajz témáihoz kapcsolódóan a

¹ A kutatócsoport a Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar/Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kara, a PTE Állam- és Jogtudományi Kar Jogi történeti Tanszéke, a PTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolája, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és Jogi történeti Tanszéke és a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Jogi történeti Tanszék támogatásával jött létre 2011-ben Szekszárdon. A kutatócsoport munkájáról további részletes információk: www.jogineprajz.hu

jogtudományok körében a magyar és az egyetemes állam- és jogtörténet, a jogelmélet és jogbölcselet, az összehasonlító jog, továbbá a jogszociológia és a jogi antropológia területén folytatnak kutatásokat, amelyek egy OTKA-kutatási

projekt keretei között konferenciák szervezésének, publikációk megjelenésének, a hazai és nemzetközi egyetemi és intézményi kapcsolatok erősítésének lehetőségét, a terület iránt érdeklődő doktoranduszok, fiatal kutatók kutatóvá nevelődésének segítését is jelentették.

A kutatócsoport Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár sorozatának is a kutatási eredmények közzététele és széles körben történő ismertetése a célja.² A sorozat 5. köteteként jelent

2 A Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár könyvsorozat megjelent kötetei (1–8.): 1. Tanulmányok Tárkány Szücs Ernő születésének 90. évfordulója tiszteletére (Tárkány Szücs Ernő Emléknap és Konferencia, Szekszárd, 2011. október 5.) 205 pp. PTE IGYK, Szekszárd, 2014; 2. Szokásjog és jogszokás I-II. Jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi tanulmányok. (Tárkány Szücs Ernő jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi interdiszciplináris konferencia. Szekszárd, 2014. október 2–3.) 407 pp. PTE KPVK, Szekszárd, 2016; 3. Bánkiné Molnár Erzsébet: A jászkun szabadság. A törvényesség helyi sajátosságai a Jászkun kerület népi kultúrájában (1682–1876) 234 pp. PTE KPVK, Szekszárd, 2017; 4. Kultúra- és tudományköziség a jogi néprajz és a jogi kultúrtörténet metszetében. (A VIII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus Jogi néprajz, jogi kultúrtörténet szimpóziumának előadásai, Pécs, 2018. augusztus 24.) 215 pp. PTE KPVK, Szekszárd, 2018; 5. Homoki-Nagy Mária: „Az általam megkért hiteles tanúk előtt következő végső rendelkezésemet tészem...” Jobbágy-parasztok végrendeletei Szentés mezővárosában. 355 pp., mellékletben 158 végrendelet + betűrendes és tárgyszó mutató, PTE KPVK, Szekszárd, 2018; 6. Nagy Janka Teodóra: A magyar jogi népelektudat (1939–1948) története és forrásai. 373 pp. PTE KVPVK, Szekszárd, 2018; 7. A jogi kultúrtörténet és a jogi néprajz új forrásai I–II. (Jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi interdiszciplináris nemzetközi konferencia Szekszárd, 2017. szeptember 28–29.) 412 pp. PTE KPVK Szekszárd, 2018; 8. A jogtörténet új forrásai („A jogtörténeti kutatások új forrásai: jogi kultúrtörténeti, jogi néprajzi

meg *Homoki-Nagy Mária* címben jelzett monográfiája, amelyben a szerző ‘A jogtörténet új forrásai: a Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Digitális Adattár (DDFL) K 109191’ sz. OTKA-kutatás időszakában végzett forráskutatásainak eredményeit publikálja. Munkája azonban sokkal több, mint néhány év kutatási eredményeinek összefoglalása, mint egyszerű forrásközlés és -értékelés. Az említett OTKA-kutatás egyik legfontosabb célja a jogtörténeti kutatások új, vagy eddig kevésbé ismert, illetve nehezen hozzáférhető forráscsoportokkal gazdagítása, amelyhez elengedhetetlen a kutatási horizont kiszélesítése (elsősorban a jogi kultúrtörténet, a jogi néprajz, a történettudomány, a néprajz és a szociológia metszetében történő interdiszciplináris együttműködések formájában). A kötet szerzője, Homoki-Nagy Mária, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Jogtörténeti Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára, a hazai jogtörténet kiváló képviselője, aki évtizedes oktatói, kutatói tapasztalattal és elismertséggel a háta mögött vált részesévé, formálójává és meghatározójává az új, komplex szemléletű kutatásnak.

A magyar történeti kutatás – ideértve a történettudományt, a jogtörténetet és a néprajztudományt is – a közelmúltban mind nagyobb figyelmet fordított a végrendeletekre.³ Elemzésük természetesen a magyar jogtörténetben sem előzmények nélküli, de a jogtörténet

digitális adattár” K 109191 számú OTKA kutatás zárókiadványa). 412 pp. PTE KPVK, Szekszárd, 2018.

3 A gyarapodó interdiszciplináris szakirodalom számbavételére vállalkozott a Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport konferenciáin, kötetekben több alkalommal is a szerző által a későbbiekben jelzett formában *Horváth József*.

(elsősorban a magánjogtörténet) szer-
ves részévé éppen Homoki-Nagy Mária
forráskutatásai és tanulmányai tették
– folyamatosan formálva egyúttal a ha-
zai jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi
kutatásokat is. Az OTKA-pályázat ku-
tatójaként az alföldi mezővárosok job-
bágy-paraszti végrendeleteit és az ezzel
összefüggő joggyakorlatot vizsgálta a
18. század második és a 19. század első
felében keletkezett szentesi végrende-
tek alapján.

A szerző számára, aki alapító tagja a
Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti
és Jogi Néprajzi Kutatócsoportnak is, a té-
mában az alföldi mezővárosok megjelent
forrásközlései közül éppen a kutatócso-
port névadójának „Hódmezővásárhelyi
testamentumok” c. kötete (1961) jelentett
kapcsolódási lehetőséget egy új, komplex
szemléletű, a jogtörténeti kutatások mel-
lett a jogi kultúrtörténetet és a jogi népraj-
zot is gazdagító monográfia megírásához.
„A levéltárakban őrzött végrendeletek e
szemlélettel közelítve a mindennapok
magánjogi viszonyait szabályozó normák
megismerésének egyik legjobb forráscso-
portját jelentik. Az örökhatóság utolsó
akarata rögzítésekor nem kizárólag meg-
maradt hagyatékukról rendelkeztek, nem
csak örökösüket nevezték meg, hanem
olyan eseményekre is utaltak, amelyek
elsődlegesen saját életük szempontjából
bírtak jelentőséggel, ugyanakkor egy kö-
zösség életét is befolyásoló történésekről
tettek említést.”

A szentesi jobbágy-parasztság körében
a 18. sz. második felében és a 19. sz. első
felének évtizedeiben készült végrende-
leteknek a forrásközlés során három
típusát különíti el: a felbontott végren-
deleteket, az osztályos egyezségeket és a
szentesi végrendeletek gyűjteményében
külön őrzött felbontatlan végrendelete-
ket. A levéltári fondban (Szentes város

tanácsának iratai, végrendeletek) a jelzett
időintervallumban (1731) – 1802 – 1849
keletkezett végrendeletek csak az 1800-as
évektől kutatható anyagát jól kiegészítet-
ték a Harruckern és a Károlyi uradalom
úriszéki irataiban előkerült végrende-
tek éppen úgy, mint egyes örökhatóságok
az úgynevezett Egyezségek könyvébe tör-
tendő, halál esetére szóló bejegyzései.

A monográfiában a tárgyalt időszak-
ban a jobbágy-parasztság öröklési jogát
érintő rövid jogtörténeti áttekintést kö-
vetően a végrendeletek formai kellékei
és tartalmi elemei kerülnek részletes
elemzésre a levéltári források példái
alján (a végrendeletek bevezetése, in-
dokolása, a hagyaték, az örökösnevezés,
a kizárás, a kitagadás, az özvegyi jog, a
kiházasítás, a gyámrendelés és a hagyó-
mányrendelés).

A kötet külön értéke a szerző által
hangsúlyozottan csak válogatott, mégis
rendkívül gazdag forrásközlés: 1779 és
1847 között 158 végrendelet és osztályos
egyezség/becsü szövege kerül közlésre
(114 felbontott, 38 felbontatlan végren-
delet és 5 osztályos egyezség, illetve 1
becsü jegyzék). A kihirdetett végrende-
tek között a végrendeleti intézkedésben
bekövetkezett változások érzékeltetésére
elkülöníti a férfiak végrendeleteit (81
végrendelet), a házaspárok együttes, ké-
sőbbi elnevezéssel közös végrendeleteit
(4 forrás), továbbá a nők által készítet-
tetett és felbontott végrendeleteket (29
végrendelet). A források használhatósá-
gát a végrendeletek betűrendes mutatója
és a *Szabó Ernő* által összeállított tárgy-
mutató könnyíti meg a kutatók és az
érdeklődő olvasók számára.

Homoki-Nagy Mária jogtörténész-
ként a szentesi végrendeletek kutatása
során is elsősorban a magyar magánjo-
gi intézmények, ezen belül az öröklési
jog egyes intézményeinek jelenlétét és

alakulását, a mindennapokban érvényesülését vizsgálja. Kitekint ugyanakkor a reformkorban élő és a nemesi jogból ismert egyes vagyoni jogi intézményeknek a jobbágyparasztság körében történő érvényesülésére is. A 18. század második felére és a 19. század első felére keltezhető végrendeletek elemzése azonban arra is módot ad számára, hogy miközben a jobbágyság körében lezajlott változásokat, a jobbágyság társadalmi rétegződését, az ebből következő vagyoni viszonyokat vizsgálja, bepillantást nyújtson egy mezőváros jogéletébe, mindennapi joggyakorlatába is.

Homoki-Nagy Mária monográfiája nemcsak a jogtörténet forrásait, a jogi

kultúrtörténet és a jogi néprajz szakirodalmát gazdagítja, de nélkülözhetetlen a történeti kutatásokat feladatuknak tekintő tudományterületek kutatói számára is. Ezen túl nagyszerű bizonyítéka a társtudományok együttműködéséből született módszertani és szemléleti eredményességnek, amelyet jó szívvel ajánlhatunk a jogtörténet, a jogi kultúrtörténet, a jogi néprajz ismerői és művelői, kutatók és hallgatók új generációi számára is.

Dr. Nagy Janka Teodóra
egyetemi tanár (Pécs)

Pozsonyi Norbert

Dologi hitelbiztosíték az ügyleti gyakorlatban

Kauteláris praxis a preklasszikus és a klasszikus korszakban

A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára 66. köteteként a szegedi Iurisperitus Kiadónál jelent meg 2017-ben *Pozsonyi Norbert* „Dologi hitelbiztosíték az ügyleti gyakorlatban. Kauteláris praxis a preklasszikus és a klasszikus korszakban” című római jogi monográfiája. A négy fejezetre tagolt 200 oldalas kötet nagyrészt a szerző 2012-ben hasonló címmel megvédett PhD dolgozata átdolgozásának eredményeként jelent meg. Az ókori költő, *Horatius Ars poetica*-jában arra buzdította az alkotókat, hogy műveiket a közzétételük előtt még kilenc évig tőkéletesítsék. („Teljék le kilenc év, addig

tedd el jól, mert hátha javítani kellene. Ha a szó elszállt, nem hívhatod azt vissza soha.”)¹ Pozsonyi Norbert sikerrel állt ellen a 21. századi kutatókat szorító azonnali publikálási kényszernek, s a modern elvárás és a horatiusi intelem közötti arany középutat választotta a 2018. évi megjelentetéssel. Örömmel állapítható meg, hogy a szerző gyümölcsözően használta ki a fokozatszerzés

¹ Horatius: *Ars poetica*, 387–390: [...] *nonumque prematur in annum membranisintus positus; delere licebit quod non edideris; nescitu oxmissareuerti [...]*